

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра «Міжнародні економічні відносини»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи страхування

Освітня програма: «Міжнародний бізнес»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
Міжнародні економічні відносини
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ обов'язкова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач	к.іст.н., доц. Лазнева Ірина Олександрівна
Контактна інформація викладача	(061)769-82-53 irishkins29@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Згідно з розкладом (предметна аудиторія кафедри)
Обсяг дисципліни	120 год., 4 кредити, лекції – 22 год, семінарські заняття – 10 год., інд. завдання – 8 год., самостійна робота – 80 год. Вид контролю: іспит
Консультації	2 години 1 раз на тиждень згідно з графіком консультацій
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
Пререквізити: «Економічна теорія», «Економіка бізнес-структур», «Міжнародний бізнес» Постреквізити: Отримані знання в подальшому стануть теоретичною базою для здобувачів при написанні кваліфікаційної роботи.	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<p>Страховання у ринковій економіці виявляється ефективним інструментом захисту від можливих ризиків, що забезпечує неперервність та безперебійність процесу відтворення, соціально-економічну стабільність у суспільстві, виступає одним із головних джерел інвестиційного капіталу у країні.</p> <p>Навчальна дисципліна «Основи страхування» розкриває питання теорії страхування, його економічну сутність, функції, роль і сферу застосування.</p> <p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.</p> <p>ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним.</p> <p>ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>Спеціальні (фахові) компетентності:</p> <p>СК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.</p> <p>СК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин, міжнародного бізнесу та моделей економічного розвитку.</p> <p>СК5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових</p>	

ринків, оцінювати зміни міжнародного бізнес-середовища та вміти адаптуватися до них.

СК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

СК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

СК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин в цілому та міжнародного бізнесу зокрема.

СК13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

СК14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Результати навчання:

РН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

РН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції

РН10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку, суб'єктів міжнародного бізнесу та стратегії їх поведінки.

РН12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

РН13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

РН15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

РН18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

PH19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу.

PH20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

PH23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

PH24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

PH25. Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

оволодіння теорією і практикою страхування, послідовне формування у здобувачів освіти знань про особливості функціонування страхового ринку, вивчення особливостей функціонування страхових організацій в умовах ринку, набуття навиків розрахунку страхових тарифів, що дасть змогу ефективно використовувати страхування як механізм зниження ризиків у практичній діяльності.

5. Завдання вивчення дисципліни

- розкрити об'єктивну необхідність, сутність, функції, принципи і роль страхування в умовах ринкової економіки;
- сформувати систему теоретичних і практичних знань щодо порядку та процедури укладання страхових угод, організації роботи страхових компаній, умов надання страхових послуг з основних видів особистого, майнового страхування, страхування відповідальності, визначення розмірів страхових премій та страхового відшкодування;
- проаналізувати організацію та шляхи розвитку страхового ринку та державного регулювання страхової діяльності;
- розкрити сутність перестраховання з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду;
- визначити умови фінансової стабільності страховиків;
- навчити здобувачів аналізувати стан страхового ринку в Україні та визначити пріоритетні напрями його розвитку;
- виконувати розрахунки тарифів страхових платежів у майновому, особистому страхуванні, страхуванні відповідальності.

6. Зміст навчальної дисципліни

Основними формами навчальної роботи при вивченні дисципліни є лекційні та семінарські заняття. Лекції проводяться з базових питань дисципліни, містять узагальнений теоретичний матеріал, які є базою для самостійної роботи студентів. В процесі читання лекцій увага концентрується на найбільш складних питаннях досліджуваної теми, надаються рекомендації для самостійної роботи над відповідними темами. Навчальна дисципліна «Основи страхування» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Тематика дисципліни розрахована на 3 змістовних модулів, які містять 10 тем.

Змістовий модуль 1. Страхування, як економічна категорія

Тема 1. Страхування в системі економічних відносин суспільства

Економічна сутність і необхідність виникнення сфери страхування. Поняття та характерні риси страхування. Ознаки страхування як економічної категорії. Принципи та функції страхування. Основні передумови існування страхових відносин. Суб'єкти страхової діяльності. Поняття страхового фонду. Форми утворення і використання страхових фондів (загальнодержавні резервні фонди, фонди самострахування, фонди страховиків).

Тема 2. Основні поняття та терміни, що застосовуються у страхуванні

Поняття страхової термінології та її класифікація. Терміни-аналоги, що використовуються у страхуванні. Терміни, що пов'язані з проявом специфічних страхових інтересів; з формуванням страхового фонду; з використанням коштів страхового фонду; з функціонуванням міжнародного страхового ринку.

Тема 3. Страховий ринок

Поняття страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків і страхувальників. Роль посередників: страхових агентів і брокерів. Стан та перспективи розвитку страхового ринку в Україні. Реалізація страхових послуг. Страхові договори, порядок укладання та дії. Права і обов'язки сторін. Державне регулювання страхової діяльності: необхідність і значення. Законодавча та нормативна база страхування (національний та міжнародний рівень). Органи нагляду за страховою діяльністю та їх функції. Ліцензування страхової діяльності. Контроль за діяльністю страховиків.

Змістовий модуль 2. Галузі страхування

Тема 4. Класифікація страхування

Необхідність та основні ознаки класифікації страхування. Основні класифікаційні ознаки страхування: історична, економічна та юридична. Класифікація страхування за економічною ознакою. Галузі, підгалузі та види страхування. Накопичувальне та ризикове страхування. Класифікація страхування за формою проведення (обов'язкове та добровільне).

Тема 5. Особисте страхування

Страхування життя і його основні види. Змішане страхування життя. Довічне страхування. Пенсійне страхування. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Умови обов'язкового страхування. Страхування від нещасних випадків. Медичне страхування. Добровільне медичне страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування.

Тема 6. Майнове страхування

Страхування майна юридичних осіб: суб'єкти і об'єкти страхування, страхові події, порядок укладання договорів, умови відшкодування збитків. Особливості страхування сільськогосподарських підприємств: страхування врожаю, сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень, страхування тварин, страхування будівель та іншого майна. Страхування технічних ризиків. Страхування транспортних засобів. Страхування майна громадян: будівель і споруд, тварин, домашнього та іншого майна.

Тема 7. Страхування відповідальності

Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Моторне страхове бюро і його функції. Міжнародна система «Зелена картка». Страхування відповідальності за неповернення кредитів. Страхування депозитів.

Змістовний модуль 3. Фінансова діяльність страхових компаній

Тема 8. Теоретичні основи побудови страхових тарифів

Актuarні розрахунки: сутність та завдання. Класифікація актуарних розрахунків (за галузями страхування, за часовою ознакою, за ієрархічною ознакою). Показники страхової статистики. Розрахункові показники страхової статистики. Поняття та структура страхового тарифу: брутто-ставка, нетто-ставка, страхове навантаження. Методика розрахунку страхових ставок. Суть та види страхових премій. Тарифна політика в галузі страхування. Методика розрахунку страхових тарифів по обов'язковому страхуванню майна державних підприємств і організацій.

Тема 9. Особливості функціонування страхових компаній

Порядок створення, функціонування та ліквідації страхових компаній. Спеціалізація страховиків. Умови залучення іноземних інвесторів до створення страхових організацій.. Структура страхових компаній. Страхові об'єднання. Принципи організації фінансів страховиків. Схема діяльності страхової компанії. Грошовий обіг страхової організації. Склад технічних резервів. Категорії активів страхових компаній. Ознаки фінансової стійкості страхових компаній (Європейські стандарти контролю платоспроможності).

Тема 10. Співстрахування та перестрахування

Сутність співстрахування та механізм його застосування. Відмінності співстрахування та перестрахування. Необхідність і сутність перестрахування (цілі передачі ризику), стан і перспективи його розвитку. Принципи перестрахування. Класифікація методів перестрахування: в залежності від ступеня свободи (факультативне облігаторне, факультативно-облігаторне); в залежності від системи розподілу ризиків (пропорційне, непропорційне); в залежності від ролі (активне, пасивне).

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	К-сть год.
1.	Страхування в системі економічних відносин суспільства	Лекція, семінар Самостійна робота	9
2.	Основні поняття та терміни, що застосовуються у страхуванні	Самостійна робота	10
3.	Страховий ринок	Лекція, семінар Самостійна робота	11
4.	Класифікація страхування	Лекція, семінар Самостійна робота	11
5.	Особисте страхування	Лекція, семінар Самостійна робота	11
6.	Майнове страхування	Лекція, семінар Самостійна робота	11
7.	Страхування відповідальності	Лекція, семінар Самостійна робота	11
8.	Теоретичні основи побудови страхових тарифів	Лекція, семінар Самостійна робота	24
9.	Особливості функціонування страхових компаній	Лекція, семінар Самостійна робота	13
10.	Співстрахування та перестрахування	Лекція, семінар Самостійна робота	9

8. Самостійна робота

Частина питань тем курсу відведена для самостійного опанування, загальною кількістю 80 годин для денного відділення та 110 годин для заочного.

Метою самостійної роботи є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у здобувачів вищої освіти самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Проблемні питання здобувачі мають змогу обговорити з викладачем під час обов'язкових консультації 1 раз на тиждень, або в інші часи за домовленістю з викладачем. Також доступні відеозустрічі в системі Zoom, аудіоспілкування або повідомлення у сервісах Viber, Telegram (за графіком консультацій викладача)

9. Система та критерії оцінювання курсу

Підсумкова кількість балів виставляється як сума балів за усіма поточними формами контролю та підсумковим контролем, передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни. Методи контролю: поточний контроль (контроль відвідування занять студентом, усне опитування, індивідуальне опитування, доповіді); рубіжний контроль (тестування за темами модуля 1, модуля 2); підсумковий контроль (екзамен – форма підсумкового контролю, яка полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на семінарських заняттях, а також завдань до екзамену). Сумарний результат містить 100 балів.

Поточне тестування										Індивідуальне завдання	Підсумковий тест (екз.)	Сума
Модуль 1					Модуль 2							
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2				Змістовний модуль 3			20	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
5	3	5	4	4	4	4	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Контроль знань здобувачів вищої освіти *заочного відділення* здійснюється шляхом виконання та подальшого захисту контрольної роботи у вигляді відповідей на питання, що стосуються змісту роботи. Перелік питань до контрольної роботи можна знайти в системі дистанційного навчання НУ «Запорізька політехніка»: <https://moodle.zp.edu.ua> та у методичних вказівках до виконання контрольної роботи з дисципліни «Основи страхування»

10. Політика курсу

Політика курсу базується на Положенні про систему забезпечення НУ «Запорізька політехніка» якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості). Режим доступу:

http://www.zntu.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_zabezpechennia_yakosti.pdf

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. Перескладання модулів (рубіжний контроль) відбувається тільки при наявності поважної причини пропуску із обов'язковим дозволом деканату.

Політика щодо академічної доброчесності: Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх

індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань. Списування під час рубіжного контролю та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. Обов'язкове вимкнення мобільних девайсів під час відвідування занять в аудиторії.

В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині і т. інш.) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень – за графіком консультацій - виходити на онлайн-консультацію.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки здобувачів вищої освіти відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».